

УДК 338.24

Курченко О.О., ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК СТАРТАПІВ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ¹

Виявлено проблеми, що перешкоджають становленню та розвитку стартап-екосистеми в Україні. Наведено основні результати пілотного дослідження ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» щодо розбудови вітчизняних стартапів. Обґрунтовано заходи державної політики, запровадження яких стимулюватиме розвиток стартап-екосистеми в Україні.

Ключові слова: *стартап, інновації, стартап-екосистема.*

Інноваційне підприємництво сьогодні перебуває в авангарді модернізації економіки і, як показує світовий досвід, структурних зрушень у бік розбудови високотехнологічних виробництв, що створюють високу додану вартість і високооплачувані робочі місця. Як свідчить звіт «Глобальний рейтинг стартап-екосистеми 2015»², завдяки появі та широкому доступу до Інтернету, багато інновацій почали продукуватися стартапами, засновники яких не бояться зруйнувати статус-кво, оскільки існуючі корпоративні стратегії вже не відповідають вимогам економіки, що швидко змінюється. Легкість глобального доступу до клієнтів по всьому світу, а також швидке освоєння технологій споживачами і бізнесом дозволило стартапам зростати прискореними темпами [1, с. 6]. За даними дослідницької організації «Kauffman Foundation», протягом останніх 21–28 років 75% чистого зростання робочої сили було саме завдяки стартапам [2, с. 14].

Ці факти, а також позитивний вплив на розвиток економіки з боку стартапів зумовили підвищення уваги до них у країнах з розвинутими інноваційними системами. Як показує аналіз [3, с. 582], національні заходи з підтримки інноваційних стартапів, як правило, реалізуються в цих країнах паралельно з програмами сприяння венчурному капіталу, програмами інноваційного менеджменту та консультаційними послугами, програмами прямої підтримки досліджень і розробок (ДіР) бізнесу у вигляді грантів і позик.

В Україні вже багато років інноваційний розвиток задекларовано як пріоритет, але досі відсутні не тільки подібні інструменти державної підтримки, але й формалізоване визначення у нормативно-законодавчому полі терміна «стартап-компанія».

З огляду на це, **мета статті** – виявити проблеми, що перешкоджають створенню та розвитку стартапів в Україні, обґрунтувати заходи державної політики, запровадження яких стимулюватиме розвиток національної стартап-екосистеми.

Відповідно до твердження представників інноваційного бізнесу [4], до 2005 р. в Україні фактично не було стартапів. Усе відбувалося навколо аутсорсингу (передача компанією частини її завдань або процесів стороннім виконавцям на умовах субпідряду) та ДіР. Основним каталізатором розвитку українських стартапів стала економічна криза 2008 р., після якої частина інвесторів звернула увагу на технологічний ринок. Так, про українські стартапи дізнався світ. Наприклад, у 2008 р. український «Viewdle» визнано найінноваційнішим європейським стартапом, «Pikaba.com» визнаний «Mashable» кращим у світі проектом із соціального шопінгу, а

¹Публікацію підготовлено за виконання НДР «Розвиток інноваційної системи України в європейському науково-технологічному просторі», державний реєстраційний № 0115U001424.

² Звіт підготовлено за даними щодо 11 тис. стартапів, а також експертних інтерв'ю 200 підприємців з 25 країн світу.

проект «АРСТ» потрапив у топ-10 кращих світових стартап-компаній, які пов'язані з альтернативною енергетикою, енергозбереженням. Успішність інноваційних рішень українських стартапів, зумовлена тим, що компанії шукають ринкові провали, розвивають нові технології, створюють нові бізнес-моделі та оптимізують процеси. Це підтверджується й тим, що кількість стартап-компаній в останні роки стрімко зростає.

За даними світового рейтингу стартапів сервісу Startup Ranking³, Україна посідає 33 місце серед 150 країн. За результатами аналізу, в Україні у 2016 р. зареєстровано щонайменше 141 стартап-компанії. В Австрії, наприклад, де реалізуються ініціативи з підтримки стартапів, створено необхідні передумови, а бізнес-середовище є набагато кращим, ніж в Україні, було зареєстровано щонайменше 132 стартап-компанії. У таблиці 1 подано перелік деяких країн Центральної та Східної Європи, колишніх республік СРСР, ранжованих за кількістю зареєстрованих стартап-компаній.

Таблиця 1

**Деякі країни Центральної та Східної Європи, колишні республіки СРСР,
ранжовані за кількістю зареєстрованих стартап-компаній**

Країна	Місце у рейтингу	Кількість зареєстрованих компаній
РФ	16	299
Угорщина	25	213
Польща	27	201
Україна	33	141
Азербайджан	36	127
Румунія	40	106
Чеська Республіка	42	85
Литва	43	81
Естонія	45	73
Болгарія	46	72
Латвія	61	45
Білорусь	75	23

Джерело: складено автором за: Світовий рейтинг стартап-сервісу STARTUPRANKING [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.startupranking.com/countries>.

Позиція України на фоні інших пострадянських країн свідчить як про інвестиційну привабливість інноваційних рішень малого бізнесу в Україні, так і про перспективність нових продуктів щодо завойовування зовнішніх ринків. З іншого боку, такі країни ЦСЄ, що у 2004 р. стали новими членами ЄС, – Польща (27-ме місце у рейтингу) та Угорщина (25-те місце) запроваджують різноманітні програми з підтримки стартапів, а тому кількість зареєстрованих компаній у цих країнах є більшою, порівняно з Україною та іншими пострадянськими країнами.

З огляду на те, що стартап-компанії є найбільш динамічними агентами інноваційної системи та успішно працюють на міжнародних ринках, важливого значення набуває реалізація досліджень цих компаній. Отримані дані є необхідними для підприємців, інвесторів та уряду для усвідомлення соціально-економічної значущості стартапів і прискорення розвитку екосистеми країни через запровадження механізмів державного стимулювання їх розвитку.

Проте державне дослідження інноваційної діяльності підприємств за формою державного статистичного спостереження зі статистики технологій та інновацій № ІНН (один раз на два

³ Світовий рейтинг стартап-сервісу STARTUPRANKING [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.startupranking.com/countries>

роки) «Обстеження інноваційної діяльності підприємства за період 2012–2014 рр.», що здійснюється для отримання інформації про інноваційну діяльність і впроваджених інновацій на підприємствах, не враховує особливостей інноваційних стартапів.

Саме тому нами розроблено програму спостереження інноваційних стартапів, що містить такі аспекти: *загальну інформацію про стартап, бізнес-практики, кадрове, фінансове забезпечення, інноваційну діяльність та державну політику*. «Бізнес-практики» досліджують питання, пов'язані із сегментом, в якому працює компанія, її бізнес-модель, носіїв ключових компетенцій і географічні ринки збуту. «Кадрове забезпечення» зосереджує увагу на дослідженні кадрового забезпечення компанії (новостворений стартап може налічувати від 2 до 10 працівників, враховуючи засновника компанії), тобто на вивченні людського капіталу, від якого повністю залежить успішність компанії. Ці питання мають стосуватися чисельності, віку, рівня освіти, а також потреби в працівниках за рівнем освіти. «Фінансове забезпечення» дає можливість визначити стартовий капітал компанії та різного роду допомогу, яку отримувала (отримує) від різних венчурних фондів, мереж бізнес-ангелів, а також грантів та субсидій від інших країн. «Інноваційна діяльність» надає інформацію про інноваційну (науково-технічну) діяльність компанії та оформлення її результатів. «Державна політика» дає можливість зрозуміти, чи потрібна підтримка інноваційних стартапів з боку держави та в якій формі. Також сюди можна віднести питання, пов'язані з вступом до Європейського Союзу і необхідністю дотримання компанією технічних регламентів і систем стандартизації [5, с. 18–20]. Отримана інформація від багатоаспектної анкети стане підґрунтям для аналітичних висновків і наукового обґрунтування доцільності запровадження програм і заходів зі стимулювання розвитку інноваційних стартапів.

Проте започаткування будь-яких заходів вимагає попередньої оцінки масштабу проблеми та обґрунтування шляхів її розв'язання. Саме тому у травні – червні 2016 р. ДУ «Інститут економіки та прогнозування» НАН України вперше здійснено опитування стартапів, як найдинамічніших агентів національної інноваційної системи.

Усвідомлюючи, що репрезентативність вибірки є основним критерієм для визначення меж генералізації висновків дослідження, ми спиралися на метод, що дозволяє отримати достатню для дослідження репрезентативність вибірки, – простий випадковий (рандомізований) відбір [6, с. 11]. В його основі – формування списку об'єктів генеральної сукупності за системою відбору, що гарантує рівну ймовірність попадання кожного об'єкта у вибірку. Цей список було складено на основі переліку, визначеного у топ-100 українських стартапів [7], а також переліку, складеного «Growth UP Group» – оператором рейтингу українських стартапів [8]. Усім стартапам з ключових рейтингів в Україні (150 компаніям) було розіслано анкету. Перші результати аналізу представлено у роботі [9].

В анкетуванні взяли участь майже 70 стартапів. Отримані результати дозволили встановити, що переважна більшість засновників стартапів – люди віком від 26 до 45 років, які мають вищу освіту (магістр, спеціаліст), насамперед, за такими спеціальностями: інформатика та обчислювальна техніка; інформаційна безпека; фізико-математичні науки; системні науки та кібернетика.

Майже 65% опитаних здійснюють інноваційну діяльність. Стартапи купують обладнання, програмне забезпечення та ліцензії; здійснюють технологічну та дослідницьку діяльність, промислове проектування для створення та (або) запровадження інновацій щодо продукту чи процесу. Близько 60% респондентів серед географічних ринків, де реалізуються їхні товари (послуги), вказують країни Європейського союзу та асоційовані країни, зокрема, виокремлюють Німеччину та Великобританію. Серед споживачів їх інноваційних продуктів зазначають США, Японію, Китай та Російську Федерацію. Менше чверті опитаних стартапів працюють суто на ринку України.

Високий експортний потенціал інноваційних стартапів підтверджує експерт з аутсорсингу Ф. Хатч [10]. На його думку, якщо реформи в Україні будуть успішними, країна зможе експортувати ІТ-товарів та послуг на 275 млрд дол. на рік, що виведе Україну у світові технологічні лідери поряд з Великобританією, Південною Кореєю та Японією. Він вважає, що досягнення цього показника здатне повністю трансформувати українську економіку, а ВВП країни може перевищити 700 млрд дол., Україна зможе посісти третє місце в Європі та п'яте місце у світі серед найбільших технологічних експортерів.

Оскільки для більшості компаній (70%), які взяли участь в анкетуванні, стартовим капіталом стали власні кошти, кошти від друзів чи сім'ї, логічним є те, що саме ця категорія стартапів *очікують на запровадження в Україні державної програми підтримки*.

Проте попит на такий інструмент державної підтримки є не тільки в Україні. Так, у Німеччині, Франції, Фінляндії, Австрії, Ірландії, Угорщині та інших країнах ЄС вже багато років діють програми підтримки інноваційних стартапів, у рамках яких для реалізації інноваційного проекту надаються кредити на пільгових умовах, податкові пільги, гранти для студентів, випускників і підприємців. Це позитивно впливає на інноваційне підприємництво та створює сприятливе середовище для венчурних інвесторів.

Зокрема, в Угорщині у червні 2013 р. з метою розвитку національної стартап-екосистеми та підтримки молодих технологічних компаній, створених на базі результатів досліджень і розробок, запущено програму «Start-up13» (обсяг фінансування становить близько 7,2 млн євро). На 2014–2020 рр. для підтримки інноваційних стартапів, а також стартап-компаній в екосистемі планується виділити близько 500 млн євро [11, с. 15, 18].

У Польщі для сприяння розбудови інноваційних стартапів і розвитку існуючих інкубаторів, започатковано Державну програму розвитку підприємств до 2020 р., у рамках якої передбачається підтримка досліджень і розробок у розмірі до 0,25 млн. євро фірми, що діє всередині інкубатора (максимум 85%), і за межами інкубатора (максимум 65%) протягом 3–4 років [12, с. 28–29].

Результати проведеного нами пілотного дослідження становлення стартапів в Україні показали ряд перешкод, головна з яких – несприятливий бізнес-клімат і макроекономічна нестабільність. Позиція засновників стартапів є обґрунтованою, адже її підтверджують позиції України у міжнародних рейтингах.

За даними рейтингу ведення бізнесу-2016 [13], Україна посіла 83-тє місце за легкістю ведення бізнесу (табл. 2).

Таблиця 2

Деякі країни Центральної та Східної Європи, колишні республіки СРСР, ранжовані за індексом ведення бізнесу

Країна	Місце у рейтингу
Вірменія	35
Чеська Республіка	36
Румунія	37
Болгарія	38
Казахстан	41
Угорщина	42
Білорусія	44
Російська Федерація	51
Молдова	52
Азербайджан	63
<i>Україна</i>	83
Таджикистан	132

Джерело: складено автором за [13].

Позиція України у рейтингу є наслідком проблем з реєстрацією підприємства, реєстрації власності, захисту прав міноритарних інвесторів, оподаткування та отримання дозволів на будівництво та кредити, що створює несприятливе середовище для підприємців та інвесторів.

За реєстрацією підприємства Україна зайняла 30-те місце (це включає 4 процедури і займає не більше ніж сім днів). А за системою оподаткування – лише 107-ме місце поміж 189 країн світу [13]. Усе це є проблемою, яка перешкоджає залученню інвестицій в стартапи. До цього слід додати незахищеність прав міноритарних інвесторів (за DB-2016 лише 88-ме місце за захистом прав міноритарних інвесторів) [13].

Представники інноваційного підприємництва зазначають серед перешкод також політичну нестабільність в країні і постійні обшуки в IT-компаніях. Наслідком цього є те, що угоди з інвестування в українські стартапи відбуваються не публічно (за оцінками експертів до 80%) [14].

За індексом економічної свободи (який базується на 10-ти індексах: свобода бізнесу, свобода торгівлі, податкова свобода, державні витрати, грошова свобода, свобода інвестицій, фінансова свобода, захист прав власності, свобода від корупції та свобода трудових відносин) Україна у 2016 р. посіла лише 162-ге місце, опинившись серед країн з «пригніченою економікою» [15]. Сусідами України у рейтингу є Соломонові острови і Демократична Республіка Конго. Цей показник є найнижчим у Європі. Складові індексу свідчать про проблеми в країні, серед яких:

- порушення верховенства права – судова система залишається досить слабкою, тому існують можливості невиконання умов договорів (індекс захисту прав власності становить 25);
- недостатність інвестиційної свободи;
- застарілі та суперечливі положення Трудового кодексу України, а також еміграція та старіння населення (індекс свободи трудових стосунків – 47,9);
- переважання державних підприємств стримує розвиток приватного сектору. Уряд впливає на ціни через державні підприємства. За даними МВФ, 740 державних підприємств отримали збитки в розмірі близько 1% ВВП у 2014 р., група державних підприємств накопичила значні зобов'язання на суму понад 12% ВВП (індекс грошової свободи – 66,9; індекс свободи бізнесу становить 56,8);
- високий рівень корупції. Україна досягла певного прогресу в боротьбі з корупцією, однак зберігаються значні проблеми (індекс свободи від корупції – 26);
- високий рівень податкового навантаження: 20% – єдиний соціальний внесок, 18% – корпоративний податок, а інші податки включають ПДВ і податок на нерухомість. Загальне податкове навантаження становить 37,6% (індекс податкової свободи становить 78,6) [15].

Висновки. Отже, необхідно створити засадничі умови, які повинна забезпечити держава для успішної розбудови стартап-екосистеми України. Вони охоплюють три проблемні блоки:

- 1) створення підґрунтя для становлення та розвитку інноваційних стартапів;
- 2) запровадження програм державної підтримки інноваційних стартапів;
- 3) інтеграція потенціалу інноваційних стартапів у реалізацію національних планів розвитку для прискорення модернізації та структурної трансформації економіки.

Створення зазначених засадничих умов є комплексним процесом, реалізація якого вимагає:

1. Збільшення інвестування в інтелектуальний потенціал нації. Починати необхідно з відродження іміджу природничих і технічних наук та створення нового покоління інженерів, механіків, радіотехніків, дизайнерів, спеціалістів з енергетики, тобто спеціалістів із STEM-освітою, здатних створювати, примножувати, поширювати нові знання та ефективно їх використовувати у своїй діяльності. Саме вони стануть в авангарді розбудови національної стартап-екосистеми, започатковуючи нові високотехнологічні компанії. Необхідність цього зумовлюють отримані результати анкетування стартапів, а також висновки [16, с. 131], що в Україні нині за бюджетні

кошти спеціалістів у сфері економіки та права щорічно готують втричі більше, ніж фахівців з природничих та фізико-математичних наук, здатних генерувати нові знання, продукувати, адаптувати та використовувати передові технології, забезпечуючи інноваційний розвиток економіки. Це, зокрема, вимагає введення базових курсів сучасного технологічного підприємництва у ВНЗ України. Міністерство освіти і науки України має забезпечити також підготовку інноваційних менеджерів і експертів, спроможних здійснювати якісне техніко-економічне обґрунтування та реалізацію інноваційних проектів.

2. Запровадження державної Програми підтримки українських технологічних стартапів та суміжних програм, що забезпечить синергетичний ефект. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України має започаткувати такі програми. Проте Україні потрібні не «кліше» успішних програм, а репродукція кращого світового досвіду з урахування національних особливостей та історичного досвіду, що дозволить отримати дієвий інструмент розвитку інноваційного підприємництва.

3. Посилення інформаційної забезпеченості стартапів щодо можливостей участі в міжнародних програмах підтримки, зокрема, «Горизонт-2020», де перевага у фінансуванні надається проектам, орієнтованим на промисловість і вирішення суспільних проблем: ІКТ, нанотехнології, нові матеріали, біотехнології, нові виробничі процеси, космос. Це вимагає від Міністерства освіти і науки України зусиль з розширенням сервісних функцій національних контактних пунктів Рамкової програми Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт-2020». Зокрема, передбачено надання ними інформаційно-консультативної допомоги в оформленні заявки і конкурсної пропозиції з метою залучення широкого кола українських інноваторів у Програму «Горизонт-2020».

Успіху у реалізації зазначених настанов сприятиме покращення загального підприємницького клімату в Україні; створення якісних механізмів техніко-економічного обґрунтування проектів; інформаційне забезпечення потенційних підприємців та інвесторів; наявність гарантій інвесторам, що спонукатимуть їх до фінансування інноваційного бізнесу.

Дані передумови у багатьох економіках стали запорукою створення та зростання технологічних стартапів інвестиційної готовності на базі національних перспективних проектів. Створення аналогічних умов в Україні також сприятиме розбудові стартап-екосистеми та зміцненню інноваційного підприємництва.

Список використаних джерел

1. Глобальный рейтинг стартап-экосистем 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://inventure.com.ua/analytics/investments/globalnyj-rejting-startap-ekosistem-2015>
2. Kane T. The Importance of Startups in Job Creation and Job Destruction. – 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kauffman.org/~media/kauffman_org/research_reports_and_covers/2010/07/firm_formation_importance_of_startups.pdf
3. Саліхова О.Б. Високотехнологічні виробництва: від методології оцінки до піднесення в Україні : моногр. / О.Б. Саліхова. – К. : Ін-т екон. та прогноз. НАН України, 2012. – 624 с.
4. Денис Довгопольй: Как мы строили отрасль стартапов в Украине [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ain.ua/2013/05/29/125075>
5. Саліхова О.Б. Створення статистичного підґрунтя для оцінки особливостей інноваційних стартапів України / О.Б. Саліхова, О.О. Курченко // Статистика України. – 2016. – № 1. – С. 18–21.
6. Руденко В.М. Математична статистика : навч. посіб. / В.М. Руденко. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 304 с.
7. Топ-100 украинских стартапов и продуктовых компаний: исследование Евгения Сысоева [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ain.ua/2014/06/02/521740>

8. Ukrainian Startups' Rating [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://archive.startup-rating.com>
9. Саліхова О.Б. Про бідного стартапа замовите слово / О.Б. Саліхова, О.О. Курченко // Економіст. – 2016. – 7 червня [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua-ekonomist.com/12893-pro-bdnogo-startapa-zamovite-slovo.html>
10. (Akholi Research) Technology Market Assessment: Ukraine 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.akholi.com/wp-content/uploads/2016/.../Ukraine-Technology-Exports-2016.pdf
11. ERAWATCH Country Reports 2013: Hungary, Institute for Prospective Technological Studies. – 2014. – 58 p.
12. Курченко О.О. Державна підтримка стартапів: досвід Польщі, уроки для України / О.О. Курченко // Проблеми науки. – 2015. – № 12. – С. 25–30.
13. Рейтинг ведення бізнесу-2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.doingbusiness.org>
14. Топ-10 українських стартапов, отримавших \$11 млн. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hubs.ua/starter/top-10-ukrainskih-startapov-poluchivshih-11-mln-47350.html>
15. 2016 Index of Economic Freedom [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.heritage.org/index/country/ukraine>
16. Саліхова О.Б. Державна політика у сфері нанонауки та нанотехнологій в Україні з урахуванням орієнтирів ЄС / О.Б. Саліхова // Економіка і прогнозування. – 2014. – № 3. – С. 121–136.

References

1. The global Startup Ecosystem Report 2015, available at: <https://inventure.com.ua/analytics/investments/globalnyj-rejting-startap-ekosistem-2015>.
2. Kane T. The Importance of Startups in Job Creation and Job Destruction, 2010, available at: http://www.kauffman.org/~media/kauffman_org/research-reports-and-covers/2010/07/firm_formation_importance_of_startups.pdf.
3. Salikhova O.B. *Vysokotekhnologichni vyrobnytstva: vid metodologii otsinky do pidnesennia v Ukraini* [High-tech production: from assessment methodology to involvement in Ukraine]. Kyiv, Institute for Economics and Forecasting Ukrainian National Academy of Science, 2012, 624 p. [in Ukrainian]
4. Denis Dovgopolyi: *Kak my stroili otrasl' startupov v Ukraine* [Denis Dovgopolyi: How did we build the industry of startups in Ukraine], available at: <http://ain.ua/2013/05/29/125075> [in Russian].
5. Salikhova O.B., Kurchenko O.O. *Stvorenniya statystychnogo pidgruntya dlya otsinky osoblyvosti innovatsiinykh start-upiv Ukrainy* [Development of statistical framework to evaluate the features of innovative start-ups in Ukraine]. *Statystyka Ukrainy* – Statistics of Ukraine, 2016, No. 1, pp. 18–21 [in Ukrainian]
6. Rudenko V.N. *Matematychna statystyka: navch. posib.* [Mathematical statistics: teach. guide.]. Kyiv, Tsentr uchbovoi literatury, 2012, 304 p. [in Ukrainian]
7. *Top-100 ukrainskikh startupov i produktovykh kompanii: issledovanye Evgeniya Sysoeva* [TOP-100 of Ukrainian startups and product companies: a study conducted by Eugeny Sysoev], available at: <http://ain.ua/2014/06/02/521740> [in Russian]
8. Ukrainian Startups' Rating, available at: <http://archive.startup-rating.com> [in Ukrainian]
9. Salikhova O.B., Kurchenko O.O. *Pro bidnogo startapa zamovyte slovo* [Please, put in a word for poor startup], available at: <http://ua-ekonomist.com/12893-pro-bdnogo-startapa-zamovite-slovo.html> [in Ukrainian]
10. (Akholi Research) Technology Market Assessment: Ukraine 2016, available at: www.akholi.com/wp-content/uploads/2016/.../Ukraine-Technology-Exports-2016.pdf

11. ERAWATCH Country Reports 2013: Hungary, Institute for Prospective Technological Studies, 2014, 58 p.
12. Kurchenko O.O. *Derzhavna pidtrymka start-apiv: dosvid Pol'shchi, uroky dlya Ukrainy* [State support for start-ups: the Polish experience, lessons for Ukraine]. *Problemy nauky – Problems of science*, 2015, No. 12, pp. 25–30 [in Ukrainian]
13. *Reityng vedennya biznesu-2016* [Doing Business, Rating of 2016], available at: <http://www.doingbusiness.org/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB16-Full-Report.pdf>.
14. *Top-10-ukrainskyh startupov poluchivshikh 11 mln* [Top-10 Ukrainian startups that received 11 millions], available at: <http://hubs.ua/starter/top-10-ukrainskih-startapov-poluchivshih-11-mln-47350.html> [in Russian]
15. 2016 Index of Economic Freedom, available at: <http://www.heritage.org/index/country/ukraine>
16. Salikhova O.B. *Derzhavna polityka u sferi nanonauky ta nanotekhnologii v Ukraini z urakhuvannyam oryentyriv ES* [State policy in the field of nanoscience and nanotechnologies in Ukraine in the context of EU aspirations]. *Ekonomika i prognozuvannya – Economics and Forecasting*, 2014, No. 3, pp. 121–136 [in Ukrainian]

Отримано 01.06.16

Курченко Е.А., аспирант ГУ «Институт экономики и прогнозирования НАН Украины» (Киев)

СТАНОВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ СТАРТАПОВ В УКРАИНЕ: ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ РЕШЕНИЯ

Выявлены проблемы, препятствующие становлению и развитию стартап-экосистемы в Украине. Приведены основные результаты пилотного исследования ГУ «Институт экономики и прогнозирования НАН Украины» по развитию отечественных стартапов. Обоснованы меры государственной политики, внедрение которых будет стимулировать развитие стартап-экосистемы в Украине.

Ключевые слова: стартап, инновации, стартап-экосистема.

Kurchenko O.O., post-graduate, Institute for Economics and Forecasting Ukrainian National Academy of Science (Kyiv)

FORMATION AND DEVELOPMENT OF STARTUPS IN UKRAINE: PROBLEMS AND SOLUTION APPROACHES

The article reveals obstacles to the formation and development of startup ecosystem in Ukraine. Author presents main results of pilot study conducted by Institute for Economics and Forecasting, NAS of Ukraine on the development of domestic startups. Measures of public policy that will stimulate startup ecosystem development in Ukraine is justified.

Keywords: startup, innovations, startup ecosystem.